

Florin Manolescu

Am terminat, în linii mari, prefața pentru antologia americană. Va trebui s-o mai pieptăn puțin. Adică să încerc s-o „citesc” ca și când aș fi american. Sau, mă rog, altcineva. Un fel de străin care nu dispune de referințe pentru mai nimic din ceea ce aude sau citește, dar care ar vrea să înțeleagă. E ceea ce le spun și studenților mei, când mă întrebă cum să-și conceapă referatele de seminar. Să se pună în pielea celor care îi vor asculta. Sper ca săptămîna viitoare să închei și acest capitol.

După-masa facem o plimbare într-o zonă nouă, dar tot prin pădure, ajungem la Observatorul radio-astronomic al orașului, adăpostit sub o cupolă imensă de plastic alb-argintiu, și în loc să ne îndreptăm ca de obicei spre malul Ruhr-ului, o facem la dreapta, pe un drum aproape secret, printre copaci sălbatici, case cochete și grădini. Și pe neașteptate observăm cum dintre copaci ne privesc atent două căprioare. Ne continuăm drumul, și într-una din grădini descoperim un cerb falnic și în apropierea lui, alte patru-cinci căprioare. În alte grădini, iazuri artificiale cu rațe sălbatice sau mici crescătorii de porumbei rotați sau de cocoși pitici și de găini moțate. Nu ne vine să credem că sîntem în Bochum. De fapt, undeva la marginea lui, cu pădurea în coastă.

Reperete culturale, istorice sau politice ale zilei

1820 : Thomas Hancock patentează procedeul de prelucrare a cauciucului.

1945 : Americanii îi eliberează pe deținuții din lagărul de concentrare de la Dachau.

Duminică 30 aprilie 1995

Revăd și definitivez prefața pe care va trebui s-o dactilografiez săptămîna viitoare.

Ne plimbăm și astăzi în zona căprioarelor și a grădinilor cu păsări și animale, după care ne întoarcem în oraș pe alt drum, pe lîngă o mare fabrică din cărămidă aparentă, în stil 1900, dar abandonată. Ori de cîte ori descoperim cîte ceva mai puțin obișnuit,

ne propunem să cumpărăm, neapărat, un aparat fotografic. De data aceasta cred că ne vom ține de cuvânt.

Astăzi dna Maurer pleacă la Freiburg și ne „predă” casa (cheile de la garaj, pentru a scoate de acolo scaunele de grădină și pentru a le folosi pe terasa din fața sufrageriei lor). Apoi ne explică în *basement* cum funcționează centrala pentru căldură etc.

Seara mă sună de la Paris dl Poghirc, ca să-mi comunice adresa dlui Aurelio Răuță, de la Madrid. Cum să-mi explic schimbarea aceasta în bine?

Reperete culturale, istorice sau politice ale zilei

1945 : Grupul Ulbricht părăsește Moscova și se îndreaptă spre Berlin.

1970 : Americanii extind războiul din Vietnam în Cambodgia.

Luni 1 mai 1995

Zi frumoasă, caldă, așa că facem de 1 mai o excursie (cu tramvaiul) la Hattingen. Pînă acolo sînt cel puțin 10 km. În fața restaurantelor din centrul orașelului au fost scoase peste tot mese și scaune, se consumă hectolitri de bere, se înfulecă grămezi de pîrjoale și de cîrnați, în timp ce o mică orchestră interpretează pe un podium cîntece americane și englezești.

După masa de prînz, acasă, Ioana se retrage în grădină. O văd de sus, din camera mea de lucru. Rupe cîteva buruieni, udă cu o stropitoare verde cîteva straturi de flori, culege urzicile de lîngă un gard, în apropierea unei tufe de soc. Cu siguranță, își aduce aminte de grădina casei în care a trăit împreună cu părinții, pînă în 1965, cînd ne-am căsătorit, și încă alți patru ani împreună cu mine și cu Ionică, înainte de a ne muta toți trei în Rozelor. Într-un tîrziu ies și eu. Mărul a înflorit, deși eram convins că a înghețat după ninsoarea din aprilie!

În partea cealaltă, dincolo de gîrdulețul de lemn de la intrare, un tînăr culege de sub stejarul bătrîn din fața casei ghindă incolțită. O scoate cu grijă din pămînt, îi examinează atent începutul de rădăcină și o pune deoparte.

Florin Manolescu

Reperete culturale, istorice sau politice ale zilei

1840 : În Germania, Friedrich Fröbel lansează apelul pentru înființarea unor grădinițe pentru copii.

1890 : Ziua de 1 Mai este considerată pe plan internațional „zi de luptă”.

Marti 2 mai 1995

Sosit nr. 16 (1981), ultimul, tipărit la Atena, din *Revue des études roumaines*.

Am terminat și am bătut la mașină temele și bibliografia cursului din viitorul semestru de iarnă („Die rumänische Exilliteratur in Frankreich”¹).

Am trimis la Düsseldorf o scrisoare și o copie după chitanța primită la achitarea taxei de 150 DM.

De câteva zile, buletinele de știri ale principalelor posturi de televiziune prezintă scene cu evoluția de zi cu zi a frontului din 1945, pînă la ocuparea Berlinului și la capitularea necondiționată. Prin urmare, exorcizarea continuă.

În *Le Monde*, un articol despre Mircea Cărtărescu, semnat de Edgar Reichmann.

Spre seară, cu Ioana, udat florile în grădină.

Reperete culturale, istorice sau politice ale zilei

1945 : Capitularea Berlinului.

1960 : În SUA este executat Caryl Chessman (condamnat la moarte în 1948).

Miercuri 3 mai 1995

În urmă cu exact doi ani, într-o zi de luni, soseam la Bochum.

Și un eveniment senzațional. Aflu că miercurea trecută, în timpul nopții, s-a produs o „spargere” la secretariatul Seminarului

---

1. „Literatura română a exilului în Franța” (în limba germană).

(„Romanisches Seminar”). Au fost furate din dulapuri diferite obiecte (în special papetărie)!

Reperele culturale, istorice sau politice ale zilei

1810 : Lord Byron traversează înot Dardanelele.

1955 : În Renania de Nord Westfalia este introdus Loto-ul.

Joi 4 mai 1995

Trimis în SUA, dlui Eugen Popescu, cecul pentru antologie.

În grădina casei au înflorit primii iriși.

Reperele culturale, istorice sau politice ale zilei

1945 : Konrad Adenauer este reales primar al orașului Köln.

1990 : Letonia își proclamă independența.

Vineri 5 mai 1995

Am trimis dnei F. prefața antologiei americane.

Alain Paruit, care se întoarce luni la Paris, îmi promite o listă cu titlurile traducerilor făcute de el.

La facultate, un student mi-a adus o casetă video cu filmul lui Ujică. Iată una din situațiile în care a trebuit să folosesc un „mulțumesc” ipocrit. Pentru că e vorba de un film care nu-mi face deloc plăcere. Dar deloc! Vrînd-nevrînd, mă angajează și pe mine. Și oricum aș lua-o, reacționez (doar în gînd) *persönlich*¹ (cum spun nemții cînd vor să-i reproșeze cuiva că e prea subiectiv). Asta cu atît mai mult cu cît, ori de cîte ori vine vorba de ceea ce s-a întîmplat la noi în decembrie 1989, mi se face rușine de scrisorile pe care le-am trimis atunci unor cunoștințe din Germania. Dlui Heitmann, de exemplu. Pentru că știu să scriu și să citesc, am fost doar cu puțin mai mult decît calul din *Război și pace*, cu perspectiva lui limitată sau, mai bine spus, neinformată.

---

1. Personal (în limba germană).

Duminică 7 mai 1995

Pe o vreme splendidă, plecăm cu Mihai St. într-o expediție-fulger în Belgia (Liège / Lüttich) și Olanda (Maastricht), cu întoarcerea prin Aachen. Cu mașina. Încet-încet, descoperim că principala plăcere a lui St. e să ne demonstreze că granițele din această parte de vest a continentului nu mai există și că nimeni nu te mai oprește să-ți verifice pașaportul. Gheretele vameșilor sau grănicerilor sînt goale. S-au scurs cîțiva ani buni de cînd s-a semnat la Maastricht tratatul care a stat la baza formării Uniunii Europene, așa încît trecerile dintr-o țară într-alta se fac fluierînd. Și totuși, noi sîntem niște clandestini. Nu avem viză de ședere decît pentru Germania, prin urmare nu ne-am pierdut dreptul de a ne fi frică și de a tremura! Nu chiar ca pe vremuri, dar totuși. Ne relaxăm la întoarcere, la Aachen, unde poposim ceva mai mult. La catedrala în care este înmormîntat Carol cel Mare, și care este pronunțat bizantină pe dinăuntru, M. ne arată în pronaos statueta de bronz a unui lup flocos, cu o gaură ca de glonte în piept, și lîngă ea, pe un alt postament, un imens con de pin tot din bronz. Știe ceva în legătură cu o legendă a diavolului care și-ar fi adus contribuția la ridicarea edificiului, dar nu cunoaște detaliile. Care pot fi găsite în culegerea de legende a fraților Grimm (un fel de *O samă de cuvinte*), la capitolul despre lup și despre conul de pin. Pe scurt, terminându-se înainte de încheierea lucrărilor de edificare a catedralei banii de care dispun enoriașii, diavolul își oferă ajutorul, cu o condiție. Să-i fie cedat sufletul celei dintîi ființe care va trece pragul sfîntului lăcaș. În absența altor soluții, condiția este acceptată, catedrala e terminată, dar credincioșii (care între timp au aflat de înțelegere) evită să pășească în ea. Pentru a ieși din încurcătură, ctitorii recurg la un șiretlic. La inaugurare, cel împins să intre primul în biserică e un lup capturat într-o pădure din apropiere. Diavolul se repede după el, pentru a-și lua în primire sufletul promis, dar după ce își dă seama că a fost păcălit, iese ca o furtună din catedrală, trîntește ușa de la intrare și o crapă de sus pînă jos. Tot în această legendă a fraților Grimm este explicată și semnificația conului de brad. O reprezentare plastică a sufletului. De istoria ca atare, nu de legendă,

ține faptul că statueta lupului (sau lupoacei, sau a unei ursoaice, după alte interpretări) a fost turnată la Roma, cu două-trei sute de ani înainte de Hristos, și că în jurul anului 800, ea a fost adusă la Aachen de către Carol cel Mare. Aproximativ o mie de ani mai târziu, Napoleon a transportat bronzul în Franța, pentru ca în 1815, el să fie readus și reinstalat la locul lui. În secolul XIX, un frecvent du-te-vino al prăzilor franco-germane de război. Dar parcă la noi a fost altfel? După ce au ajuns la București în cursul primului război mondial, nu și-au luat turcii înapoi tunurile capturate de români la Plevna și instalate lângă statuia lui Mihai Viteazul?

Scara, la televizor, o știre despre un nou atentat asupra unei sinagogi din Germania, la Lübeck. Plus marea discuție a acestor zile. A fost sau n-a fost Wehrmacht-ul o instituție criminală? Și data de 8 mai 1945 înseamnă pentru Germania ziua înfrângerii sau ziua eliberării? Iarși ca la noi, dar în legătură cu 23 august 1944. Oricum ar fi, sigur e altceva. Că Germania e o țară cu foarte multe „schelete în dulap”. Probabil că în foarte multe familii germane există câte o astfel de mobilă compromițătoare. Constat asta pe pielea studenților mei. Deși războiul s-a încheiat cu o jumătate de secol în urmă și, în raport cu bunicii lor, ei sînt la a treia generație, se crispează sau se pierd cu firea cînd în cursul cîte unui seminar vine vorba, vrînd-nevrînd, despre trecut sau despre evrei. Din acest punct de vedere (al pierdutului cu firea) e aproape ca la noi, cînd vine vorba de Securitate. „Cerule deasupra-l schimbi, nu sufletul, marea trecînd-o” (Horațiu, *Epistole* I, 11).

Reperete culturale, istorice sau politice ale zilei

1920: În războiul ruso-polonez, polonezii ocupă Kievul.

1960: În URSS, Leonid Brejnev devine șef al statului.

Luni 8 mai 1995

Curios, astăzi îmi vine înapoi scrisoarea adresată ministerului de la Düsseldorf (cea cu chitanța). Nedesfăcută! O retrimite într-un plic nou.